

פסוקים לפורים

פרק ט

טו ויקהלו היהודיים אשר בשושן גם ביום ארבעה עשר לחודש אדר ויהרגו בשושן שלש מאות איש ובבנה לא שלחו את-ינדם: טז ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ועמד על-נפשם ונזם מאיביהם ונהרג בשנאייהם חמשה ושבעים אלה ובבנה לא שלחו את-ינדם: יז ביום-שלשה עשר לחודש אדר ונזם בארבעה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה: יח והיהודיים אשר בשושן נקהלו בשלשה עשר בו ובארבעה עשר בו ונזם בחמשה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה: יט על-כן היהודים הפרוזים הישבים בערי הפרוזות עשים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלות מנות איש לרעהו: כ וכתב מרדכי את-הדברים האלה וישלח ספרים אל-כל-היהודים אשר בכל-מדינות המלך אמשורוש הקרובים והרחוקים: כא לקים עליהם להיות עשים את יום ארבעה עשר לחודש אדר ואת יום-חמשה עשר בו בכל-שנה ושנה: כב פתים אשר-נחו בהם היהודים מאויביהם והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה ומאכל ליום טוב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ומשלות מנות איש לרעהו ומתנות לאבינים:

כו על-כן קראו לימים האלה פורים על-שם הפור על-כן על-כל-דברי האגרת הזאת ומה-ראו על-ככה ומה הגיע אליהם: כז קימו וקבלו [וקבלו] היהודים עליהם ועל-זרעם ועל כל-הנלוים עליהם ולא יעבור להיות עשים את שני הימים האלה ככתבם וכזמנם בכל-שנה ושנה: כח והימים האלה נזכרים ונעשים בכל-דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא-יסוף מזרעם:

משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ראשון

א מגילה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, בחמשה עשר, לא פחות ולא יותר. כרפיץ המקפין חומה מימות יהושע בן נון, קורין בחמשה עשר. כפרים ועירות גדולות, קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

מגילה נקראת באחד עשר בשנים עשר. פעמים בזה ופעמים בזה, כמו שהולך ומפרש:

מימות יהושע בן נון קורין בט"ו. שכתוב (אסתר ט, יט) על כן היהודים הפרזים עושים את יום י"ד, ומזה שהפרזים בי"ד מוכרח שהמוקפין בט"ו.

ומימות יהושע, לומדים דרך גזירה שוה מפרזי פרזי, כתוב כאן היהודים הפרזים וכתוב שם (דברים ג, ה) לבד מערי הפרזי, מה שם מימות יהושע אף כאן מימות יהושע. ותקנו שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע, אנ"פ שאין להם חומה עכשיו יקראו בט"ו כמו שושן, כדי לחלוק כבוד לא"י שהיתה חרבה בימי מרדכי ואסתר, כדי שיהיו קוראים כבני שושן ויחשבו כאילו הם כרכים המוקפים אנ"פ שהם עתה חרבים, ויהיה זכרון לא"י בנס זה. ולפי שיהושע התחיל להלחם בעמלק תחלה, וכתוב (שמות יז, יד) כתוב זאת זכרון בספר ושם באוני יהושע, לפיכך הזכירו מימות יהושע:

אלא שהכפרים מקדימין. כלומר מאחר שמוקפים קוראים בט"ו ושאינ מוקפים בי"ד הכל בכלל, וכיצד מוצאים שוב י"א וי"ב וי"ג? אלא שהכפרים נתנו להם רשות להקדים קריאתן ליום הכניסה, יום ב' בשבת שלפני י"ד, או ה' בשבת, שהן יום הכניסה, שהכפרים מתכנסים בעיירות למשפט, לפי שב"ד יושבים בב' וה' בתקנת עזרא. או, מתכנסים הכפרים לעיירות בב' וה' לשמוע קריאת התורה. והכפרים אינם בקיאים כל כך לקרוא וצריכים שיקראנה להם אחד מבני העיר, ולא הטריחום חכמים לחזור ולבא ביום י"ד, כדי שיהיו פנויים ביום פורים להספיק צרכי סעודת פורים לבני העיירות. ומצאו לדבר זה רמז מן המקרא, שכתוב (אסתר ט, לא) לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם, ואם לא תקנו מרדכי ואסתר אלא י"ד וט"ו הכתובים במקרא, הפסוק היה אומר בזמנם, למה כתוב זמניהם? לומדים מזה עוד ב' זמנים אחרים חוץ מאותם הכתובים במגילה, וי"ג לא צריך פסוק לרבות שיהיה ראוי לקריאה, שעיקר הנס בו היה, שבו נקהלו להנאם מאויביהם בין בשושן בין בשאר מדינות, על כרחך לא מרבה הפסוק אלא י"א וי"ב. ואין לומר שמרבה ט"ז וי"ז שלאחר י"ד וט"ו הכתובים במגילה, שהרי כתוב בפסוק (שם) ולא יעבור:

משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ראשון

ב כיצד, חל להיות יום ארבעה עשר בשני, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות בשלישי או ברביעי, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות בחמישי, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר. חל להיות ערב שבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות ומקפות חומה קורין בו ביום. חל להיות בשבת, כפרים ועירות גדולות מקדימין וקורין ליום הכניסה, ומקפות חומה למחר. חל להיות אחר השבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

חל להיות. י"ד. **בערב שבת**, עירות ומוקפים קוראים בו ביום. שאין קריאת מגילה בשבת, גזירה שמא [אולי] יטלנה בידו ויעבירה ד' אמות ברשות הרבים, ואם יאחרנה עד אחד בשבת יהיה כבר י"ו, והתורה אמרה ולא יעבור. ואע"פ שבני הכרכים קוראים המגילה ב"ד כשחל ט"ו להיות בשבת, מ"מ אין קוראים ויבא עמלק אלא בשבת שהוא יום ט"ו, ומפטירים פקדתי, ושואלים ודורשים בהלכות פורים כל אותה שבת. וסעודת פורים, יש אומרים שעושים אותה ביום י"ד שבו קוראים את המגילה, ויש אומרים שמאחרים אותה לאחר השבת. וכך משתמע מהירושלמי, שסעודת פורים שחל להיות בשבת מאחרים ולא מקדימים. ולכל הדעות אין עושים אותה בשבת:

חל להיות. י"ד. **אחר השבת** באחד בשבת, כפרים מקדימים ליום הכניסה. שהוא י"א. וזה שהקילו חכמים לבני הכפרים להקדים ליום הכניסה, היא רק בזמן שישראל שרויים על אדמתם ושלוחי בית דין יוצאים להודיע מתי קידשו ב"ד החדש ומתי הפסח נקבע. אבל בזמן הזה שהעם מסתכלים בקריאת המגילה ומונים ממנה שלשים יום לפסח, אם יקדימו הכפרים קריאתם הרי יעשו הפסח לסוף ל' יום של קריאה, ונמצאו אוכלים חמץ בימים אחרונים של פסח, לפיכך אין קוראים אותה אלא בזמנה:

משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ראשון

ג איזו היא עיר גדולה, כל שיש בה עשרה בטלנים. פחות מכאן, הרי זה כפר. באלו אמרו, מקדימין ולא מאחרין. אבל זמן עצי כהנים ותשעה באב וחגיגה והקהל, מאחרין ולא מקדימין. אף על פי שאמרו מקדימין (ולא מאחרין), מתרין בהספד ובתעניות ומתנות לאביונים. אמר רבי יהודה, אימתי, מקום שנכנסין בשני ובחמישי. אבל מקום שאין נכנסין לא בשני ולא בחמישי, אין קורין אותה, אלא בזמנה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

עשרה בטלנין. של בית הכנסת, שבטלים ממלאכתם ונוזנים משל צבור, כדי להיות מצויין תמיד בשעת התפילה בבית הכנסת:

אלו אמרו. בזמנים של מגילה אמרו מקדימים אם חל זמן קריאתה בשבת:

אבל זמן עצי הכהנים והעם. שהיו משפחות לישראל שקבועים להם ימים בכל שנה להביא עצים למקדש לצורך המערכה, ומביאים קרבן עצים עמהם עולות נדבה, אם חל להיות בשבת מאחרים ליום מחר:

ותשעה באב. והוא הדין שאר תעניות, אם חל א' מהן להיות בשבת:

וחגיגה. אם חל י"ט בשבת דוחים שלמי חגיגה למחר, שהרי יש לה תשלומים כל ז'. וכן הקהל את העם, שהיה המלך קורא בספר משנה תורה, וכל העם חייבים לבא ולהביא את טפם, כמו שכתוב (דברים לא, יב) האנשים והנשים והטף, ובשבת אי אפשר ודוחין אותו למחר:

ולא מקדימין. שעדיין לא הגיע זמן חיובם:

ותשעה באב, שאין מקדימים זמן פורענות (דאקדומי פורענותא לא מקדמינן):

ד קראו את המגלה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר השני, אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגלה ומתנות לאביונים:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

אין בין אדר ראשון לאדר שני וכו'. כוונת המשנה היא שאין בין י"ד וט"ו של אדר ראשון לי"ד וט"ו של אדר שני, אלא מקרא מגילה ומתנות לאביונים, אבל לענין הספד ותענית זה וזה שווים:

משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ראשון

ה אין בין יום טוב לשבת, אלא אכל נפש בלבד. אין בין שבת ליום הכפורים, אלא שנה זדונו
בידי אדם וזה זדונו בכרת:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. משנתנו בית שמאי היא, שאמרו [ביצה יב.] שאין מוציאים את
הקטן ולא את הלולב ולא את הספר תורה לרשות הרבים [ביום טוב], כיון שאין בהם צורך אוכל נפש. ואין כן
הלכה, אלא כדברי בית הלל, שאומרים מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה הותרה נמי [גם] שלא לצורך אכילה.
ויש גם דברים אחרים שאסורים בשבת ומותרים ביו"ט אע"פ שאינם צורך אוכל נפש, כגון מורידים פירות דרך
ארובה ביו"ט, אבל לא בשבת:
שזה זדונו בידי אדם. שבת יש בה מיתת ב"ד:

מסכת מגילה פרק שני

ג בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר, אם עתיד לחזור למקומו, קורא כמקומו. ואם לאו,
קורא עמהן. ומהיכן קורא אדם את המגלה ויוצא בה ידי חובתו, רבי מאיר אומר, כלה, רבי
יהודה אומר, מאיש יהודי. רבי יוסי אומר, מאחר הדברים האלה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

בן עיר. שזמנו ב"ד: שהלך לכרך. שזמנו בט"ו:
אם עתיד לחזור למקומו. אם הוא בן כרך שהלך לעיר ועתיד לצאת מן העיר בליל י"ד קודם עמוד השחר,
אע"פ שהוא בלילה בעיר, הואיל וביום לא יהיה בעיר אין זה אפילו פרוז ליומו, לפיכך קורא כמקומו בט"ו. אבל אם
אינו עתיד לצאת משם הלילה, שעכשיו נחשב לפרוז לאותו היום, אע"פ שעתיד לחזור למחר או ליום אחר, נקרא
פרוז וקורא עמהם. וה"ה לבן עיר שהלך לכרך, אם עתיד לחזור בליל ט"ו לא הוי מוקף ליומו, וקורא ביום י"ד,
ואע"פ שהוא בכרך, אבל אם אין עתיד לחזור בליל ט"ו, אינו קורא ב"ד אלא ממתין וקורא עמהן. וכך מפרשים את
המשנה בגמרא: רבי מאיר אומר כולה. והלכה כר"מ:

משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ג

ד ראש חודש אדר שחל להיות בשבת, קורין בפרשת שקלים. חל להיות בתוך השבת, מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת אחרת. בשנייה, זכור. בשלישית, פרה אדמה. ברביעית, החודש הזה לכם. בחמישית, חוזרין לכסדרן. לכל מפסיקין, בראשי חודשים, בחנכה ובפורים, בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה (מתורגם)

קורין פרשת שקלים. כי תשא, להודיע שיביאו שקליהם באדר, כדי שיקריבו בא' בניסן מתרומה חדשה:
מקדימין לשעבר. קוראים פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח. ואפילו חל ר"ח אדר בע"ש, מקדימים לשבת שעברה:
ומפסיקין בשבת הבאה. מלקרא פרשה שניה, כדי שתקרא פ' זכור בשבת הסמוכה לפורים, לסמוך מחיית עמלק למחיית המן:
בשלישית פרה אדומה. להזהיר את ישראל לטהר עצמם כדי שיעשו פסחיהם במהרה. ואיזו היא שבת שלישית? כל שסמוכה לפורים מאחריה. וכשחל ר"ח ניסן להיות בשבת, שבת שלישית היא שבת הסמוכה לר"ח ניסן, כדי לסמוך אזהרת טהרת טמאי מתים לפסחים:
ברביעית החודש הזה. שעם פרשת הפסח:
לכסדרן. לסדר ההפטרות, שעד הנה מפטירים מעין ד' פרשיות. פרשת שקלים בן שבע שנים [מלכים ב, יב, א]. פרשת זכור פקדתי את אשר עשה לך עמלק [שמואל א, טו, ב]. פרשת פרה וזרקתי עליכם מים טהורים [יחזקאל לו, טז]. פרשת החודש בראשון באחד לחודש [יחזקאל מה, יח]. מכאן והלה חוזר להפטיר מעין פרשת היום:
לכל מפסיקין. שאין מפטירים מעין הפרשה, אלא מעין המאורע:

משניות לפורים

מסכת מגילה פרק ג

ה בפסח קורין בפּרשת מועדות של תורת כהנים. בעצרת, שבעה שבעות. בראש השנה, בחדש השביעי באחד לחדש. ביום הכפורים, אחרי מות. ביום טוב הראשון של חג קורין בפּרשת מועדות שבתורת כהנים, ובשאר כל ימות החג בקרבנות החג:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

והיום נוהגים, בראש השנה, וה' פקד את שרה [בראשית כא, א], דבר"ה נפקדה שרה, ומפטירים בחנה [שמואל א, א]. שגם היא נפקדה בר"ה. ביו"ט שני, בעקידה [בראשית כב, א], ומפטירים הבן יקיר לי אפרים [ירמיה לא]... שבת שחל להיות בחולו של מועד, בין בפסח בין בסוכות, קוראים ראה אתה אומר אלי [שמות לג, א], ומפטירים, בפסח, העצמות היבשות [יחזקאל לז], ובסוכות, ביום בא גוג [יחזקאל לח], שמסורת בידינו שתחיית המתים עתידה להיות בפסח, ומלחמות גוג ומגוג בסוכות:

ו בַּחֲנֻכָּה, בְּנִשְׂאִים. בְּפִוְרִים, וַיֵּבֵא עֲמֶלֶק. בְּרֵאשֵׁי חֲדָשִׁים, וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁיכֶם. בְּמַעֲמֹדוֹת, בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. בְּתַעֲנִיּוֹת, בְּרִכּוֹת וּקְלָלוֹת. אֵין מִפְסִיקִין בְּקְלָלוֹת, אֶלָּא אֶחָד קוֹרֵא אֶת כָּלֵן. בְּשָׁנֵי וּבְחֻמֵּשֵׁי וּבִשְׁבַת בְּמִנְחָה, קוֹרִין כְּסִדְרָן וְאֵין עוֹלִין לָהֶם מִן הַחֲשֵׁבוֹן, שְׁנַאֲמַר, (ויקרא כג) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מִצְוֵי יְ-אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִצְוֹתַן שִׁיהוּ קוֹרִין כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזִמְנּוֹ:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה [מתורגם]

במעמדות במעשה בראשית. שבשביל הקרבנות נתיימו שמים וארץ. וסדר קריאתן מפורש במסכת תענית בפרק אחרון:
ברכות וקללות. אם בחקותי [ויקרא כו, ג], להודיע שעל עסקי החטא באה פורענות לעולם, ויחזרו בתשובה וינצלו מצרחם:
כסדרן. בסדר פרשת היום:
ואין עולין להם מן החשבון. כשיגיע יום שבת יחזרו ויקראו מה שקראו בעשני ובחמישי ובשבת במנחה:
שנאמר וידבר משה. על כל המשנה נאמר, ללמוד מכאן שמצוה לקרא בכל המועד מענין המועד:

הלכות פורים

הלכות פורים - מבוסס על קצוש"ע סימן קמ - קמב

1. שבת שלפני ראש-חודש אדר הסמוך לניסן, היא שבת פרשת שקלים. ואם חל ראש-חודש בשבת, אזי היא שבת שקלים. ומוציאים שלשה ספרי תורה, בראשון קוראים בפרשת השבוע. בשני, קוראים בשל ראש-חודש, ובשלישי, קוראים מפטיר בפרשת שקלים, ומפטירים הפטרת שקלים.

2. שבת שלפני פורים הוא שבת פרשת זכור. והשבת שלפני ראש-חודש ניסן, היא שבת פרשת החודש. ואם חל ראש-חודש בשבת, אז היא פרשת החודש, ודינה כמו ראש-חודש אדר שחל בשבת. והשבת שלפני פרשת החודש, היא שבת פרשת פרה.

3. יש אומרים, כי פרשת זכור ופרשת פרה, חגיבים לקרוא אותן מדאורייתא. ובני הישובים שאין להם מנין, צריכים שיבואו למקום שיש בו מנין. ואם אי אפשר להם, לכל-הפחות יקראו אותן בנגינות כראוי.

4. משנכנס אדר, מרבים בשמחה. וישראל שיש לו דין ודברים עם גוי, ישפט עמו באדר.

5. בימי מרדכי ואסתר, נקהלו היהודים בשלשה עשר לחודש אדר לעמד על נפשם ולהנקם מאויביהם, והיו צריכים לבקש רחמים מאת ה' יתברך שמו, שיעזרם. ומצינו שכאשר היו ישראל במלחמה, התענו שיעזרם ה'. וגם משה רבנו עליו השלום, ביום שנלחם עם עמלק, התענה. ואם כן, יש להניח גם אז בימי מרדכי ואסתר, התענו ביום שלשה עשר באדר. ולכן קבלו עליהם כל ישראל יום זה לתענית צבור. ונקרא תענית אסתר, כדי לזכר שהבורא יתברך שמו, רואה ושומע תפלת כל איש בעת צרתו, כאשר יתענה וישוב אל ה' בכל לבבו, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם.

הלכות פורים

ומכל מקום אין תענית זו חובה כל כך כמו ארבע התעניות שכתובות במקרא, ולכן יש להקל בה בעת הצורך, כגון מעברות ומיניקות או אפלו חולה קצת בכאב עינים, שאם מצטערים הרבה, לא יתענו. וכן יולדת כל שלשים יום, וכן חתן בתוך שבעת ימי המשטה שלו, אינן צריכין להתענות, ויפרעו את התענית אחר כך. אבל שאר הבריאים, לא יפרשו מן הצבור. ואפלו מי שהולך בדרך וקשה עליו התענית, מכל מקום צריך להתענות.

6. ביום ארבעה עשר לחדש אדר, הוא פורים. ואם חל פורים ביום ראשון, מקדימים להתענות ביום החמישי.

7. לכבוד המגילה, יש ללבוש בגדי שבת מבערב. וקוראים את המגילה. אחר כך אומרים ואתה קדוש וגו', (שהוא במזמור למנצח על אילת השחר, שנאמר על אסתר).

8. נוהגים לתן קדם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן, זכר למחצית השקל שהיו נותנים באדר לצורך קרבנות הצבור. ומנהג לתן שלש מחציות, משום שבפרשת כי תשא כתיב שלש פעמים תרומה. ונותנין בערב לפני קריאת המגילה, ומחלקין אותם לעניים. קטן, פטור. ואם אביו נתן בשבילו פעם אחת, חייב לעולם. בן שלש-עשרה שנה, יש אומרים שחייב, ויש אומרים שפטור, עד שיהיה בן עשרים.

9. בפורים, ערבית שחרית ומנחה, אומרים על הנסים, ואם שכח: אם נזכר קדם שאמר את השם מן ברכת הטוב שמך, חוזר ומתחיל על הניסים. אבל אם לא נזכר עד לאחר שאמר את השם, גומר את הברכה ואינו חוזר. ואם שכח בברכת המזון ולא נזכר עד לאחר שאמר את השם מחתימת הברכה, שאמר, ברוך אתה ה', אינו חוזר. אך בתוך הרחמן יאמר, הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם

הלכות פורים

בזמן הזה בימי מרדכי וכו'.

10. חיב כל אדם, בין איש בין אשה, לשמע קריאת המגילה בלילה וביום. וגם את הקטנים חיבים לחנך אותם שישמעו קריאת המגילה. ומכל מקום לא יביאו לבית-הכנסת קטנים ביותר, שמבלבלים דעת השומעים.

11. מצוה מן המבחר לשמוע את המגילה בבית-הכנסת במקום שיש רב אנשים, משום שברב עם הדרת מלך. ולכל הפחות ישתדל לשמע אותה במנוח עשרה. ואם אי אפשר לקרותה במנוח, יקרא אותה כל יחיד מתוך מגילה כשרה עם הברכות שלפניה.

12. מנהג בכל ישראל, שהקורא אינו קורא מתוך מגילה כרוכה, אלא פושט אותה וכופלה דף על דף כמו אגרת, מפני שנקראת אגרת הפורים, אבל השומעים, אינם צריכים לפשטה.

13. הקורא את המגילה, בין ביום בין בלילה, מברך לפניה שלש ברכות, על מקרא מגילה, שעשה נסים, ושהחנינו. ולאחר קריאתה, כורכה בלה ומניחה לפניו, ומברכים ברכת הרב את רבנו וכו'.

14. בברכת שהחנינו של יום, יכינו גם על מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים וסעודת פורים. וכן שליח-הצבור, צריך שיכון להוציא את הצבור על מצות אלו.

15. הקורא את המגילה, צריך לבנו להוציא את כל השומעים. וגם השומע צריך לבנו לצאת ולשמע כל תבה ותבה, שאפלו אם רק תבה אחת לא שמע, אינו יוצא. ולכן צריך הקורא להשגיח מאד, שבשעה שמרעישים ומבלבלים בהפאת המון, ישתק עד יעבר הרעש לגמרי. ומכל מקום ראוי ונכון שיהיה לכל אחד מגילה כשרה, כדי שיאמר בעצמו

הלכות פורים

מִלָּה בְּמִלָּה בְּלַחֲשׁ, פֶּן לֹא יִשְׁמַע תְּבֵה אַחַת מִן הַקּוֹרָא. וְכֵן כָּל אִשָּׁה חַכְמַת לֵב שְׁעוֹמֶדֶת בְּעִזְרַת נָשִׁים, אִם אֶפְשָׁר, מֵה טוֹב לְהִיּוֹת לָהּ מְגִילָה כְּשֶׁרָה לְקָרוֹת מִתּוֹכָהּ, כִּי שָׁם קָשָׁה לְשַׁמֵּעַ, וְהַנָּשִׁים חַיְבוֹת כְּמוֹ הָאֲנָשִׁים.

16. הַקּוֹרָא צָרִיךְ שְׁיֹאמַר אֶת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמוֹן וְגַם תְּבֵת עֲשֶׂרֶת, הַכֹּל בְּנִשְׁמָה אַחַת, לְהוֹדִיעַ שְׁכֵלְסֵם נִהְרָגוּ וְנִתְּלוּ כְּאַחַד. וְנוֹהֲגִין לְכַתְּחֵלָה לֹאמַר מִן חֲמֵשׁ מֵאוֹת אִישׁ, הַכֹּל בְּנִשְׁמָה אַחַת. וּבְדִיעֵבֶד, אֶפְלוּ הַפְּסִיק בֵּין עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הָמוֹן, יֵצֵא.

17. עֵיר שֶׁהִיא מְקַפֶּת חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן, קוֹרְאִים בָּהּ בְּחִמְשָׁה עָשָׂר.

18. חֵיב כָּל אָדָם לְשַׁלּוֹחַ לְכָל הַפְּחוֹת לְאָדָם אֶחָד שְׁתֵּי מְנוֹת, שְׂכָתוֹב וּמְשַׁלּוֹחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ, שְׁזָה שְׁתֵּי מִתְּנוֹת לְאָחַד. וְכָל הַמְּרַבֵּה לְשַׁלּוֹחַ מְנוֹת לְרֵעִים, הָרִי זֶה מְשַׁבַּח. וּמְכַל מְקוֹם מוֹטָב לְהַרְבוֹת בְּמִתְּנוֹת לְאֲבִיוֹנִים מִלְּהַרְבוֹת בְּסַעוּדָתוֹ וּבְמְשַׁלּוֹחַ מְנוֹת לְרֵעִים, כִּי אֵין שְׂמֵחָה גְדוֹלָה וּמִפְּאֶרֶת לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ-הוּא אֶלָּא לְשִׂמְחַת לֵב עֲנִיִּים וִיתוּמִים וְאֶלְמָנוֹת. וְהַמְשַׁמַּח לֵב הָאֲמֻלָּלִים הָאֵלוּ, דּוֹמָה לְשִׂכְיָנָה, שְׁנֹאמַר, לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׂפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נְדָכָאִים.

19. לֹא נִקְרָא מְנוֹת אֶלָּא דְבַר שְׂרָאוּי לְאֶכּוֹל כְּמוֹת שֶׁהוּא בְּלִי תִקּוּן, כְּגוֹן בֶּשֶׂר וְדָגִים מְבֻשְׁלִים וְלֹא חֲיִים, אוֹ מִיְנֵי מְתִיקָה אוֹ פְרוֹת, אוֹ כּוֹס יַיִן וְכוּיּוֹצֵא בְּהֵם.

20. כָּל אָדָם, אֶפְלוּ עָנִי שְׂבִישְׂרָאֵל הַמְּקַבֵּל צְדָקָה, חֵיב לְתַן לְכָל הַפְּחוֹת שְׁתֵּי מִתְּנוֹת לְשְׁנֵי עֲנִיִּים, מִתְּנָה אַחַת לְכָל אֶחָד, שְׂכָתוֹב, וּמִתְּנוֹת לְאֲבִיוֹנִים, שְׁזָה שְׁתֵּי מִתְּנוֹת לְשְׁנֵי עֲנִיִּים. וְאֵין מְדַקְדְּקִים בְּמַעוֹת פּוֹרִים, אֶלָּא כָּל הַפּוֹשֵׁט יָד לִיטוּל, נוֹתְנִים לוֹ.

21. נָשִׁים חַיְבוֹת בְּמְשַׁלּוֹחַ מְנוֹת וּמִתְּנוֹת לְאֲבִיוֹנִים. מְשַׁלּוֹחַ מְנוֹת, תִּשְׁלַח אִשָּׁה לְאִשָּׁה

הלכות פורים

וְאִישׁ לְאִישׁ. אָבֵל מִתְּנֹנֹת לְאֲבִיוָנִים, יְכוּלָה גַם אִשָּׁה לְשִׁלּוּחַ לְאִישׁ, וְכֵן בְּהֶפְדָּךְ.

22. חייבים לאכול ולשתות ולשמוח בפורים. גם בליל ארבעה עשר ישמח וירצה קצת בסעודה. וכשחל במוצאי שבת, אף שצריך לעשות בשבת סעודה שלישית, ימעט קצת באכילתו ביום, לתנו מקום לסעודת ליל פורים. ומכל מקום בסעודה שעושים בלילה, אין יוצאים ידי חובתן, שעקר הסעודה מצותה שתהא ביום, שכתוב ימי משתה. ויש להדליק גרות דרך שמחה ויום-טוב גם כשעושים הסעודה ביום. וגם בליל חמשה עשר, צריך לשמוח קצת. גם מתננות לאביונים ומנות לרעהו, צריך להיות ביום.

דברי חז"ל לפורים

1. אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל,

לפיכך הקדים שקליהם (מחצית השקל) לשקליו, היינו דכתיב באחד באדר משמיעין

על השקלים. (ילקוט שמעוני אסתר ג)

2. שאלו תלמידיו את רשב"י מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור

בליה? אמר להם אמרו אתם, אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אם כן

שבשושן יהרגו שבכל העולם כולו אל יהרגו! אמרו לו אמור אתה, אמר להם מפני

שהשתחוו לצלם, אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר? אמר להם הם לא עשו אלא

לפנים אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים (מגילה יב).

3. המן מן התורה מניין? המן העין, אסתר מן התורה מניין? ואנכי הסתר אסתיר,

מורדכי מן התורה מניין? דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא (חולין קל"ט):

המן־העץ אשר צויתיד לבלתי אכל־ממנו אכלת (בראשית ג:יא)
ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל־הרעה אשר עשה כי פנה אל־אלהים אחרים (דברים
לא:יח)

ואתה קח־לך בשמים ראש מר־דרור (שמות ל:כג)

דברי חז"ל לפורים

4. תניא ר' אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר ויאמר המן בלבו, ר' עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה ויהי אסתר נשאת חן בעיני כל רואיה, ר"מ אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר ויודע הדבר למרדכי, רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה שנאמר ובבזה לא שלחו את ידם, אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו שנאמר קימו וקבלו קימו למעלה מה שקיבלו למטה, אמר רבא לכולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל דלית ליה פירכא, דרבי אליעזר סברא הוא דלא הוה איניש דחשיב למלכא כוותיה והאי כי קא מפיש טובא ואמר אדעתיה דנפשיה קאמר, דר"ע דלמא כר' אלעזר דאמר מלמד שכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו, והא דרבי מאיר דלמא כרבי חייא בר אבא דאמר בגתן ותרש שני מרשיים היו, והא דרבי יוסי בן דורמסקית דלמא פריסתקי שדור, דשמואל ודאי לית ליה פירכא.... רבי יוסף אמר מהכא וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים, רב נחמן בר יצחק אומר מהכא וזכרם לא יסוף מזרעם (מגילה ז).

רש"י

ויאמר המן בלבו. מנא ידעו כותבי המגילה שכך אמר בלבו אלא רוח הקודש נגלה עליהם: ויודע הדבר למרדכי. מי גלה לו רוח הקודש שרה עליו: ובצדק לא שלחו את ידם. היאך ידעו מה עשו הרחוקים: מפיש ואמר טובא. יצאו לבוש מלכות אדעתא דנפשיה קאמר שמע מינה זאת היתה בלבו: נדמתה לו כאומתו. וכיו אומרים צפיהם זו משלנו היא: פריסתקי שדור. שלוחים שלחו להם למרדכי ואסתר שלא נגענו בצדק שלא ירע למלך: לא יעברו. מנא ידע את העמיד:

5. כי נפול תפול לפניו. דרש ר' יהודה בר אלעאי שתי נפילות הללו למה, אמרו לו אומה זו משולה לכוכבים ומשולה לעפר, כשהם יורדים יורדים עד עפר, וכשהם עולים עולים עד הכוכבים, אם מזרע היהודים. כשיעצנו לו לצלבו לא היינו סבורים שהיה מן המיחדים להקב"ה, אבל עכשו שהוא מזרע היהודים מאותם שנפלו לכבשן האש ונצולו ומאותם שנפלו לגוב אריות, לא תוכל לו (ילקוט שמעוני פרק ו)

מושגים לפורים

מושגים מהמשניות

פרק א משנה א

1. כְּרֵכִין הַמְקַפֵּין חוֹמָה מִימּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נוּן

2. שֶׁהַכֶּפָּרִים מְקַדִּימִין לְיוֹם הַכְּנִיסָה

פרק א משנה ב

3. גִּזְרֵה שִׁמְא [אוּכִי] יִטְלֶנָה בִּידוֹ וַיַּעֲבִירנָה ד' אֲמוֹת בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים

4. 'וְלֹא יַעֲבוֹר'

פרק א משנה ג

5. אֲקֻדוּמֵי פּוֹרְעָנוֹתָא לֹא מְקַדְמִינָן [אִין מְקַדְמִים זִמן פּוֹרְעָנוֹת]

פרק א משנה ד

6. אִין בֵּין אֲדָר הָרִאשׁוֹן לְאֲדָר הַשֵּׁנִי אֵלָא קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּמִתְנֻנּוֹת לְאַבְיוֹנִים

פרק א משנה ה

7. אִין בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת, אֵלָא אֶכְל נֶפֶשׁ בְּלֶבֶד

8. מִתּוֹךְ שֶׁהוֹתְרָה הוּצָאָה לְצוּרֶךְ אֲכִילָה הוֹתְרָה נְמִי (גַּם) שֶׁלֹּא לְצוּרֶךְ אֲכִילָה

פרק ב משנה ג

9. אִם עָתִיד לְחַזֹּר לְמְקוֹמוֹ, קוֹרֵא בְּמְקוֹמוֹ. וְאִם לֹא, קוֹרֵא עִמָּהֶן

מושגים לפורים

פרק ג משנה ד

10. לכל מפסיקין, בראשי חודשים, בחנוכה ובפורים, בתעניות ובמעמדות וביום הכפורים

11. כדי שיקריבו בא' בניסן מתרומה חדשה

12. לסמוך מחיית עמלק למחיית המן

פרק ג משנה ו

13. אין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא את כלן

14. בשני ובחמישי ובשבת במנחה, קורין כסדרן ואין עולין להם מן החשבון

15. וידבר משה את מעדי י-י אל בני ישראל, מצותן שיהו קורין כל אחד ואחד בזמנו

מושגים לפורים

מושגים מהלכות פורים

1. משנכנס אדר מרבים בשמחה
2. זכר למחצית השקל
3. ברוב עם הדרת מלך
4. ימי משתה
5. אם לא נזכר עד לאחר שאמר את השם גומר את הברכה ואינו חוזר
6. אגרת הפורים
7. והמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה
8. אין מדקדקים במעות פורים
9. מעוברות ומניקות או אפילו חולה קצת ככאב עינים, שאם מצטערים הרבה לא יתענו
10. הקטנים חייבים לחנך אותם
11. צריך לכוין להוציא, צריך לכוין לצאת
12. לא נקרא מנות אלא דבר שראוי לאכול כמות שהוא

מושגים לפורים

מושגים מדברי חז"ל

1. גלוי וידוע לפני הקב"ה שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים

שקליהם (מחצית השקל) לשקליו (ילקוט שמעוני אסתר ג)

2. מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? מפני שנהנו

מסעודתו של אותו רשע - מפני שהשתחוו לצלם (מגילה יב).

3. המן מן התורה מניין? המן העין, אסתר מן התורה מניין? ואנכי הסתר אסתיר,

מרדכי מן התורה מניין? דכתיב מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא (חולין קל"ט):

4. אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר קימו וקבלו קימו למעלה מה שקיבלו למטה (מגילה ז).

5. כי נפול תפול לפניו. אומה זו משולה לכוכבים ומשולה לעפר, כשהם יורדים יורדים

עד עפר, וכשהם עולים עולים עד הכוכבים (ילקוט שמעוני פרק ו)